

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

PROJEKT

Program Operacyjny

**Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i
nadbrzeżnych obszarów rybackich**

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2005 ROK

Spis treści:

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej sektora z uwzględnieniem zróżnicowań przestrzennych - charakterystyka sektora/regionu	3
1.1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej sektora	3
1.2. Pomoc publiczna dla sektora	8
1.2.1. Krajowa pomoc publiczna	8
1.2.2. Zagraniczna pomoc publiczna	10
1.3. Analiza SWOT sektora	12
2. Strategia rozwoju sektora	14
2.1. Cel generalny	14
2.2. Cele szczegółowe	14
3. Priorytety i działania realizowane w ramach programu	16
3.1. Priorytety i działania realizowane w ramach programu	16
3.2. Zasady wyboru projektów	20
4. Szacunkowy plan finansowy w podziale na priorytety operacyjne	20
4.1. Tabela finansowa w podziale na lata określająca całkowitą pulę środków asygnowanych na program	20
4.1.2. Tabela finansowa zawierająca poziom współfinansowania określająca wydatki na program wg priorytetu i roku	21
4.2.2. Zasady kwalifikowalności wydatków	23
5. System realizacji programu	23
5.1. Zasady i procedury zarządzania i wdrażania	23
5.2. Zarządzanie finansowe i kontrola	24
5.3. Monitorowanie realizacji programu	25
5.4. Ocena skuteczności i efektywności realizacji programu	26
5.5. Partnerstwo, informacja i promocja	26
Załączniki:	27
Ocena programu przed rozpoczęciem realizacji (ocena ex-ante)	27
Ocena przewidywanego oddziaływania programu na środowisko	27

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej sektora z uwzględnieniem różnicowań przestrzennych - charakterystyka sektora/regionu

1.1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej sektora Krajowa produkcja ryb

Podaż ryb na rynek krajowy w 2004 r. wyniosła 438,5 tys. ton. w przeliczeniu na wagę żywą i była o 10,5% większa niż przed rokiem. Złożyły się na to większe o 5,4% połowy krajowe oraz większy o 16,3% import netto. Na zwiększoną podaż ryb z połowów krajowych, które wyniosły 221,6 tys. ton, wpłynęły większe o 7,7% połowy bałtyckie i o 8% połowy dalekomorskie. Połowy ryb słodkowodnych były mniejsze o 3,2%.

W roku 2005 r. podaż ryb z połowów krajowych zmniejszy się prawdopodobnie do nieco ponad 200 tys. ton na skutek 12% ograniczenia połowów bałtyckich i dalekomorskich w rezultacie wycofania z eksploatacji części floty. Szacuje się, że w 2004 r. potencjał połowowy floty rybackiej zostanie zredukowany o około 30%. Wskazuje na to liczba wniosków o złomowanie statków złożonych i zakwalifikowanych do realizacji przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która do końca maja wyniosła 303 na łączną kwotę ponad 318 mln zł. Szacuje się, że połowy ryb słodkowodnych w 2005 r. powrócą do przeciętnego poziomu z lat 2001 - 2003 i wyniosą około 50 tys. ton.

Bardzo ważnym zagadnieniem jest przyspieszenie budowy struktur rynkowych umożliwiających wykorzystanie potencjalnego wsparcia udzielanego rybnictwu z funduszu IFWR (Instrument Finansowy Wspierania Rybołówstwa). Powstały pierwsze grupy producenckie rybaków, funkcjonuje giełda rybna w Ustce, trwa budowa kolejnych Lokalnych Centrów Pierwszej Sprzedaży Ryb (LCPSR). Zwiększa się liczba wniosków o dofinansowanie w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb 2004 –2006, działań promocyjnych, innowacyjnych i związanych z rozwojem rynku. Do końca marca 2005 r. takich wniosków złożono w ARiMR 31 na łączną kwotę ponad 24 mln zł.

1.1.1. Rybołówstwo morskie

Połowy bałtyckie wyniosły w 2004 r. 153,7 tys. ton ryb, wobec 142,7 tys. ton w 2003 r. Wzrost połowów, o ponad 10 tys. ton to głównie rezultat wyższych niż rok wcześniej połowów szprotów, które wyniosły w ub. roku 96,7 tys. ton, tj. o 15% więcej niż rok wcześniej. Połowy śledzi wyniosły w 2004 r. 28,4 tys. ton tj. o 7% mniej niż w 2003 r. Rejestrowane połowy dorszy wyniosły w ub. roku 15,1 tys. ton i były o 6% mniejsze niż w 2003 r., z tego kutry (statki rybackie powyżej 15 m dł.) złowiły 9,2 tys. ton, a łodzie 5,9 tys. ton. Do pełnego wykorzystania przysługującej Polsce kwoty zabrakło 700 ton, na co wpłynął brak możliwości (od 1 maja 2004 r.) przekazywania indywidualnych kwot połowowych między armatorami kutrów oraz sztormowej pogody w końcu roku. Ubiegły rok był wyjątkowo udany w połowach storni. Złowiono 8,9 tys. ton tych ryb o 1/5 więcej niż rok wcześniej. Złożyły się na to wyjątkowo udane połowy na początku roku, przed rozpoczęciem okresu ochronnego, i wyższe niż rok wcześniej ceny. W 2004 r. złowiono 16,4 tys. sztuk łososi. W sumie limity połowowe ryb, które zostały powiększone o 24% w porównaniu z rokiem poprzednim zostały wykorzystane w około 86%.

Bilans ryb w Polsce (tys. ton wagi żywej)

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005 P
Połowy morskie	230,7	204,4	160,3	172,7	152,0
w tym bałtyckie	156,6	146,9	142,7	153,7	135,0
dalekomorskie	50,8	57,5	17,6	19,0	17,0
skup na łowiskach dalekomorskich	23,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Połowy słodkowodne i hodowlane	50,2	49,1	50,0	48,9	50,0
Razem połowy krajowe	280,9	253,5	210,3	221,6	202,0
Import	441,0	374,1	424,5	479,6	521,0
Eksport	246,8	246,1	238,0	262,7	275,0
w tym: eksport z burty	80,6	88,2	66,3	58,6	50,0
eksport z lądu	166,2	157,9	171,7	204,1	225,0
Podaż ryb konsumpcyjnych na rynek krajowy	475,1	381,5	396,8	438,5	448,0

P - prognoza

Źródło: dane MIR oraz szacunek IERiGŻ na podstawie danych IRŚ

Połowy dalekomorskie wzrosły do 19 tys. ton, a ich udział w zaopatrzeniu rynku krajowego zmalał do 4,3%. Od czasu upadku państwowej floty dalekomorskiej połowy poza Bałtykiem stanowią nieznaczny procent ogólnych połowów Polski. W 2004 r. statki dalekomorskie połowiące pod polską banderą odłowiły 19 tys. ton ryb, 8% więcej niż rok wcześniej (tab. 2). Wciąż największy udział w połowach dalekomorskich mają kryle (47%), następnie ostroboki (21%) oraz karmazyny (15%). Tych ostatnich odłowiono ponad 3 razy więcej niż rok wcześniej, co umożliwiła z dokonana wymiana kwot połowowych między polską i niemiecką organizacją producencką.

Tabela 2. Połowy dalekomorskie w podziale na ważniejsze gatunki (tony)

Gatunek	2003	2004	zmiana
Kryl	8 905	8 967	0,7%
Karmazyny	923	2 950	220%
Dorsz	1 261	1 451	15%
Ostrobok	4 097	4 062	-1%
Krewetka	-	552	-
Błękitek	297	345	16%
Śledź	-	150	-
Inne	2 091	495	-76%
RAZEM	17 574	18 972	8%

Źródło: Dane MIR

W sumie udział połowów morskich w zaopatrzeniu rynku krajowego zmniejszył się do 39,4%.

1.1.2. Rybactwo śródlądowe

Połowy morskie uzupełniają połowy ryb śródlądowych, które w 2004 r. zmalały na skutek 6,2% spadku produkcji karpia. Produkcja pstrągów była nieznacznie większa niż przed rokiem. Także połowy pozostałych ryb (zarówno profesjonalne, jak i amatorskie) były zbliżone do ubiegłorocznych. W sumie produkcja ryb słodkowodnych wyniosła 48,9 tys. ton, wobec 50 tys. ton w roku 2003, i miała około 11% udział w zaopatrzeniu rynku krajowego.

Tabela 6. Produkcja ryb słodkowodnych (bez materiału zarybieniowego) w tys. ton

Rok	akwakultura				zawodowe połowy jeziorowe	wędkarstwo*	razem
	razem	karpie	pstrągi	pozostałe **			
2000	35,4	23,5	10,2	1,8	3,4	13,7	52,5
2001	33,6	22,5	9,1	2,1	3,3	13,3	50,2
2002	32,8	20,1	10,7	2,0	3,4	12,8	49,1
2003	33,2	19,5	11,7	1,9	3,6	13,3	50,0
2004	31,9	18,3	11,8	1,8	3,4	13,5	48,9
2005**	32,4	18,0	12,5	1,9	3,6	13,3	59,3

* szacunek własny na podstawie badań IRŚ ** prognoza

Źródło: Dane Instytutu Rybactwa Śródlądowego (IRŚ)

Od początku lat dwutysięcznych produkcja ryb w akwakulturze wahała się w granicach 32-34 tys. ton rocznie. W 2004 r. produkcja ta spadła do niespełna 32 tys. ton (w tym 11,8 tys. ton. pstrągów i 18,3 tys. ton karpia), pod wpływem niezbyt sprzyjających ciepłolubnym karpom warunkom pogodowym.

Podaż ryb wyprodukowanych w akwakulturze zmalała do niespełna 32 tys. ton (w tym 11,8 tys. ton. pstrągów i 18,3 tys. ton karpia),

Sprzedaż ryb słodkowodnych w 2004 r. zmalała o 8,4% i wyniosła 33,23 tys. ton. Na rynek krajowy w 2004 r. trafiło 32,7 tys. ton ryb słodkowodnych, a więc o 10,8% mniej niż w roku 2003, w czym z krajowej produkcji pochodziło zaledwie 28,8 tys. ton ryb słodkowodnych, a więc najmniej od początku lat dwutysięcznych. Podaż krajowa uzupełniona została importem pstrągów i karpia, który łącznie wyniósł około 4,3 tys. ton. (tab. 7).

Tabela 3. Sprzedaż ryb słodkowodnych* (tys. ton)

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004	2005 P
Sprzedaż ogółem	36,69	34,51	33,89	36,30	33,23	34,74
W tym na eksport	2,22	2,50	2,39	3,40	4,45	5,25
Sprzedaż na rynek krajowy	37,33	35,51	34,27	36,71	32,74	34,29
W tym z produkcji krajowej	34,47	32,01	31,50	32,90	28,79	29,49
z importu	2,86	3,50	2,77	3,81	3,95	4,80
W tym karpie	23,50	22,50	20,10	21,40	18,32	19,00
z tego eksport	0,24	0,09	0,20	0,25	0,22	0,25
sprzedaż krajowa	24,43	23,81	20,81	22,50	19,40	20,05
import	1,17	1,40	0,91	1,35	1,30	1,30
pstrągi	10,15	9,06	10,71	11,70	11,81	12,50
z tego eksport	1,98	2,41	2,19	3,15	4,23	5,00
sprzedaż krajowa	9,86	8,75	10,38	11,01	10,23	11,00
import	1,69	2,10	1,86	2,46	2,65	3,50

* ryby handlowej bez narybku

P - prognoza

Źródło: Szacunek własny na podstawie danych IRŚ oraz CIHZ

Na eksport w 2004 r. trafiło 13,4% krajowej podaży ryb słodkowodnych (4,5 tys. ton), w tym pstrągi stanowiły 12,7% (4,2 tys. ton). Duży spadek krajowej sprzedaży ryb słodkowodnych wynikał z mniejszej podaży karpia (o 6,2%) i zwiększonego wywozu pstrąga (o ponad 1/3).

1. Popyt na ryby

1.1. Przetwórstwo

Na koniec 2004 r. w rejestrze Głównego Inspektoratu Weterynarii (GIW) znajdowało się 167 zakładów przetwórczych uprawnionych do handlu produktami rybnymi na obszarze UE. Równolegle, na liście zakładów znajdujących się w okresie przejściowym, trwającym do końca 2006 r., było 56 przetwórni rybnych. Spośród zakładów przetwórstwa rybnego zatwierdzonych do handlu na rynku UE większość (62%) zlokalizowanych było w regionie nadmorskim, w tym 58 w woj. pomorskim i 42 w zachodniopomorskim. Na pozostałym obszarze kraju najwięcej takich zakładów znajdowało się w woj. warmińsko-mazurskim - 12, wielkopolskim - 11 i kujawsko-pomorskim - 9. Również większość przetwórni rybnych korzystających z okresu przejściowego zlokalizowanych było w woj. pomorskim - 17 i zachodniopomorskim - 12.

W 2004 r. o 5,3% wzrosła wielkość całkowitej produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie, którą szacuje się na 291,5 tys. ton. Dużo wyższy był przyrost wartości finalnej produkcji konsumpcyjnej, którą szacuje się na około 2,6 mld zł. Przyczynił się do tego znaczny wzrost importu surowców rybnych, zwłaszcza w ostatnim kwartale roku.

Tabela 4. Szacunek produkcji finalnej przetwórstwa rybnego na lądzie

Wyszczególnienie	2000	2001	2002	2003	2004
Wielkość produkcji (tys. ton)	309,0	302,8	273,2	276,7	291,5
Wartość produkcji (mln zł)	2 432	2 295	2 014	2 300	2 600

Zródło: Szacunek własny MIR.

Zwiększono przede wszystkim produkcję przetworów w dużej części eksportowanych, a więc ryb wędzonych i konserw. W konsekwencji wyraźnej poprawie uległa kondycja finansowa przemysłu rybnego. W 2004 r. wartość sprzedaży w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 50 osób zwiększyła się o około 25%. Wpłynął na to zarówno większy wolumen sprzedaży, wyższe ceny jak i zachodzące procesy koncentracji. Rentowność sprzedaży przemysłu rybnego na poziomie brutto wzrosła z około 1,6 – 1,4% w latach 2002 – 2003 do 4,5% w 2004 r. Wzrósł także udział firm rentownych. Najważniejszym motorem rozwoju przetwórstwa rybnego w 2004 r. był eksport, którego udział w przychodach sektora zwiększył się z około 35 do 41%.

Przetwórstwo ryb jest w bezpiecznej sytuacji finansowej, o czym świadczy:

- dopływ gotówki na poziomie 5,5% wartości obrotów,
- wysoki poziom rentowności netto,
- współczynnik bieżącej płynności finansowej (1,21 na dzień 31.12.2004), przewyższa poziom minimalny wymagany przez instytucje finansowe,
- stały i wysoki poziom współczynnika szybkiej płynności finansowej,
- stały wzrost wartości środków własnych w obrocie,
- stopniowe obniżanie zobowiązań handlowych i skarbowych, ale przy rosnącej roli pożyczek i kredytów krótkoterminowych w finansowaniu działalności bieżącej oraz rosnącego zadłużenia długoterminowego finansującego działalność inwestycyjną.

2.2. Spożycie ryb

Polska należy do krajów o niskim spożyciu ryb, które w przeliczeniu na wagę żywą w 2004 r. wyniosło przeciętnie 11,48 kg na 1 mieszkańca, co stanowiło wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 10%. Było to o 52% mniej niż średnio w krajach UE-15 i o 31,1% mniej

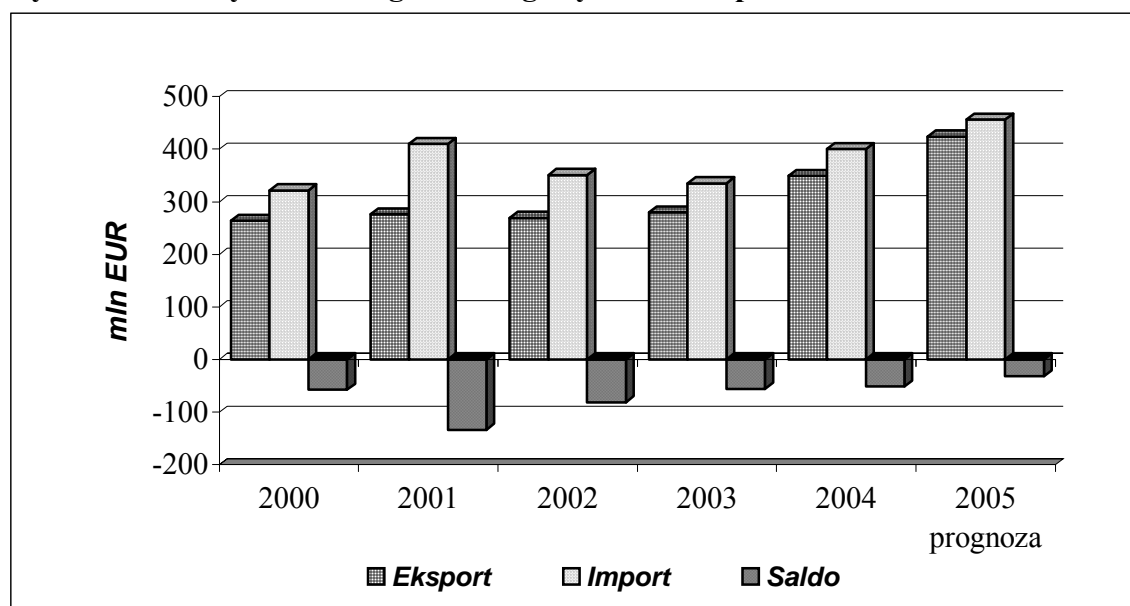
niż średnio na świecie. Spośród krajów członkowskich UE-25 równie mało lub jeszcze mniej spożywa się ryb na Węgrzech, w Czechach, Słowacji, Słowenii, Niemczech i na Łotwie (wyk. 12).

Wzrost spożycia dotyczył wyłącznie ryb morskich. Wpłynęło na to przede wszystkim relatywne potanie ryb oraz systematyczne poszerzanie oferty handlowej. Nadal połowę całkowitej konsumpcji ryb stanowią śledzie i mintaje. Spożycie ryb słodkowodnych produkowanych w akwakulturze stopniowo zastępowane jest szybko rosnącą konsumpcją łososi. W 2004 r. wyniosło ono 0,46 kg/mieszkańca i prawie zrównało się ze spożyciem karpia (0,51 kg/mieszkańca) i 2 - krotnie przewyższyło spożycie pstrągów (0,25 kg/mieszkańca). W 2004 r. zwiększyło się także spożycie makreli i tuńczyków. W 2005 r. można oczekiwać dalszego niewielkiego wzrostu spożycia ryb.

3. Handel zagraniczny

Wyraźnie wzrosły obroty handlowe sektora rybnego zarówno po stronie eksportu, jak i importu. Eksport ryb i przetworów rybnych w 2004 r. przekroczył 175 tys. ton (262,7 tys. ton w wadze żywej), a jego wartość zbliżyła się do 350 mln EUR. Wzrost eksportu wymagał zwiększenia importu do ponad 280 tys. ton (479,6 tys. ton w wadze żywej) oraz 400 mln EUR. W sumie nadwyżka importu nad eksportem zmniejszyła się z 55,8 do 51,4 mln EUR. Eksportujemy przede wszystkim przetwory rybne, filety oraz ryby wędzone, które w większości (75%) trafiają do starych krajów członkowskich. Importujemy zaś głównie surowce do przetwórstwa. Od kilku lat najbardziej dynamicznie rośnie import łososi norweskich, który przekroczył w 2004 r. 28 tys. ton, mimo ponad 7% wzrostu cen transakcyjnych. Z tego 10,5 tys. ton wyeksportowano jako łososie wędzone i filetowane głównie do Niemiec. Oczekuje się, że w 2005 r. obroty handlowe będą nadal rosły, chociaż wolniej niż w 2004 r., ceny produktów eksportowanych z Polski są bowiem nadal tańsze niż w starych krajach członkowskich.

Wykres 1. Obroty handlu zagranicznego rybami i ich produktami

Źródło: Opracowanie IERiGŻ na podstawie danych CIHZ, MF oraz MRiRW

4. Ceny ryb i ich przetworów

Zmiany cen zbytu ryb i ich przetworów zależą w decydującym stopniu od sytuacji na

światowym rynku i cen transakcyjnych uzyskiwanych w imporcie oraz eksporcie. Import jest bowiem głównym źródłem zaopatrzenia przetwórstwa rybnego i wraz z eksportem kształtuje w dużym stopniu równowagę na rynku ryb.

W 2004 r. rynek ryb należał do najbardziej stabilnych rynków żywnościowych, mimo akcesji do Unii Europejskiej. Ceny ryb na wszystkich poziomach rynku wzrosły w znacznie mniejszym stopniu niż cała żywność, a zwłaszcza mięso i jego przetwory. Indeks cen realnych ryb i ich przetworów na poziomie detalicznym w 2004 r. wyniósł 97,1%. Ceny detaliczne ryb i ich przetworów wzrosły średnio w 2004 r. zaledwie o 0,5%, podczas gdy żywność zdrożała w tym czasie o 6,3%, a inflacja wyniosła 3,5%. Wzrost cen zbytu ryb i ich przetworów w 2004 r. wyniósł 2,8%, ceny pierwszej sprzedaży wzrosły o 1,3 – 10%, a niektóre gatunki ryb staniały.

1.2. Pomoc publiczna dla sektora

1.2.1. Krajowa pomoc publiczna

Pomoc publiczna dla podmiotów działających w sektorze rybołówstwa była udzielana do czasu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej.

2.2.1.1. Pomoc związana z obniżeniem ceny paliwa dla armatorów statków rybackich wykonujących rybołówstwo morskie

Do dnia 1 maja 2004 r., przepis rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie podatku akcyzowego, przewidujący pomoc w odniesieniu do zakupu oleju napędowego stanowił, iż w przypadku, gdy podatnik dokonywał sprzedaży oleju napędowego armatorom rybołówstwa morskiego, według zasad ustalonych odrębnie przez ministra właściwego do spraw rolnictwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej, podatnik ten mógł zwiększyć podatek naliczony o kwotę 1.141,00 zł/1.000 l. Przepis ten stosowało się w przypadku, gdy w cenie zakupu oleju napędowego zawarty był podatek akcyzowy lub gdy podatek akcyzowy został zapłacony od importu tych olejów.

Na podstawie tych przepisów, w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi były przygotowywane Wytyczne dla okręgowych inspektorów rybołówstwa morskiego w sprawie sprzedaży paliwa dla armatorów rybołówstwa morskiego, które zawierały wykaz podmiotów upoważnionych do sprzedaży, po „cenach ulgowych”, paliwa armatorom rybołówstwa morskiego.

Po akcesji Polski do Unii Europejskiej, zgodnie z § 8 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 26 kwietnia 2004 r. w sprawie zwolnień od podatku akcyzowego (Dz. U. Nr 97, poz. 966, z późn. zm.) wydanego na podstawie ustawy z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. Nr 29, poz. 257 z późn.) przewiduje się zwolnienie od akcyzy olei napędowych wykorzystywanych do celów żeglugi (włączając rejsy rybackie). Pomoc polega na całkowitym zwolnieniu od akcyzy w odniesieniu do zakupu oleju napędowego.

Zwolnienie przysługuje podmiotowi dokonującemu sprzedaży olejów napędowych wykorzystywanych do celów żeglugi, bezpośrednio podmiotom posiadającym jednostki pływające lub zużycie na własne potrzeby do celów żeglugowych. Zwolnienie ma zastosowanie również do importu olejów napędowych. Szczegółowe warunki zastosowania zwolnienia zostały określone w § 8 ust. 4-7 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Pomoc ta jest zgodna z Art. 14 § 1c Dyrektywy Rady 2003/96/EC z 27 października 2003 roku modyfikującej wspólnotowe wytyczne w sprawie opodatkowania produktów

energetycznych i elektryczności (Dz. Urz. WE L 283 z 31.10.2003). Zgodnie z tym przepisem, zwolnione z podatku są produkty służące jako paliwo dla statków na wodach wspólnotowych (w szczególności w sektorze rybołówstwa).

2.2.1.2. Dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych w ramach „Branżowego Programu Rozwoju Rybołówstwa w Polsce na lata 2000-2006 BR/12”

Pomoc polegała na udzielaniu dopłat do oprocentowania kredytów na inwestycje:

- 1) realizowane w przetwórstwie ryb, mięczaków i skorupiaków oraz produkcji mączek rybnych, granulek, granulatów z ryb, skorupiaków, mięczaków i innych wodnych bezkręgowców, nie nadających się do spożycia,
- 2) mające na celu modernizację i odnowę floty rybackiej,
- 3) w rybnictwie śródlądowym.

Dopłaty do oprocentowania kredytów inwestycyjnych w ramach „Branżowego Programu Rozwoju Rybołówstwa w Polsce na lata 2000-2006 BR/12” były udzielane od 1 stycznia 2000 r.

Pomoc finansowa udzielana w ramach „Branżowego Programu Rozwoju Rybołówstwa w Polsce na lata 2000-2006” jest skierowana na rozwój gospodarczy województw nadmorskich, w których poziom życia jest bardzo niski oraz w których istnieje wysokie bezrobocie strukturalne.

W okresie od 2000 r. do 30 kwietnia 2004 r. banki w ramach „Branżowego Programu Rozwoju Rybołówstwa w Polsce na lata 2000-2006 BR/12”, udzieliły 95 kredytów na łączną kwotę 67 138 tys. zł. Produkty uzyskane w wyniku wsparcia preferencyjnym kredytem inwestycyjnym, to głównie ryby świeże, ryby konserwowane oraz przetwory rybne typu ryby mrożone, wędzone, konserwy rybne, sałatki, marynaty itp., przeznaczone do spożycia przez ludzi. Jeden z udzielonych kredytów przeznaczony był na produkcję mączki rybnej.

Pomoc finansowa w ramach „Branżowego Programu Rozwoju Rybołówstwa w Polsce na lata 2000-2006 BR/12”, z dniem 1 maja 2004 r. została wstrzymana do czasu uzyskania notyfikacji tej pomocy przez Komisję Europejską.

2.2.1.3. Dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych na skup i przechowywanie zapasów ryb morskich

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 5 stycznia 1995 r. o dopłatach do oprocentowania niektórych kredytów bankowych (Dz. U. Nr 13, poz. 60 z późn. zm.), ze środków budżetu państwa były udzielane dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych dla krajowych przedsiębiorców na skup i przechowywanie zapasów ryb morskich.

W myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 marca 1995 r. w sprawie szczegółowych zasad, zakresu i trybu udzielania dopłat do oprocentowania kredytów bankowych na skup i przechowywanie zapasów ryb morskich (Dz. U. Nr 34, poz. 167 z późn. zm.) dopłaty były udzielane do kredytów zaciąganych przez przedsiębiorców, mających miejsce zamieszkania lub siedzibę w Polsce, na skup i przechowywanie ryb morskich złowionych lub skupionych w morzu przez przedsiębiorców będących armatorami, których miejsce zamieszkania lub siedziba znajduje się w Polsce.

Warunkiem uzyskania dopłaty było przedstawienie przez kredytobiorcę dokumentu:

- 1) stwierdzającego przekazanie ryb na statek transportowy lub
- 2) zakupu ryb albo
- 3) przekazania ryb z połowów własnych.

Dopłaty były udzielane do kredytów o oprocentowaniu w stosunku rocznym dla kredytobiorcy w wysokości 4,5%.

Pomoc finansowa polegająca na dopłatach do oprocentowania kredytów bankowych na skup i przechowywanie zapasów ryb morskich z dniem 1 maja 2004 r. została wstrzymana.

2.2.1.4. Wykup kwot połowowych dla rybołówstwa dalekomorskiego

Pomoc polegała na przyznaniu dotacji podmiotowej do dalekomorskich połowów ryb w ramach licencji połowowych. Zgodnie z art. 73 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, z późn. zm.), z budżetu państwa mogą być udzielane dotacje podmiotowe w ustawowo określonym zakresie. Wykaz jednostek, dla których zaplanowano dotacje podmiotowe na 2004 r. określał art. 14 ustawy budżetowej na rok 2004 z dnia 23 stycznia 2004 r. (Dz. U. Nr 17, poz. 167).

W ramach tej pomocy z budżetu państwa w 2004 r. przekazano kwotę 607 890,73 zł.

Ta forma pomocy również została wstrzymana. Ostatnią pomoc w tym zakresie przyznano w październiku 2004 r.

2.2.1.5. Zarybianie polskich obszarów morskich

Pomoc polega na finansowaniu z budżetu państwa zarybiania polskich obszarów morskich organizmami wodnymi. Za zarybianie z tych środków jest odpowiedzialny minister właściwy do spraw rolnictwa. Minister właściwy do spraw rolnictwa dokonuje zarybiania za pośrednictwem wskazanego przez niego podmiotu.

Zgodnie z art. 30 ustawy z dnia 19 lutego 2004 r. o rybołówstwie (Dz. U. Nr 62, poz. 574) utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb morskich w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez planowane zarybianie polskich obszarów morskich. Zarybianie prowadzi minister właściwy do spraw rolnictwa. Koszty zarybiania są ponoszone corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy do spraw rolnictwa.

W 2004 r. na zarybianie przekazano z budżetu państwa 2 899 998,08 zł.

Ta forma pomocy została zgłoszona do Komisji Europejskiej przed dniem 1 maja 2004 r.

1.2.2. Zagraniczna pomoc publiczna

2.2.2.1. Specjalny Program Przygotowawczy (Special Preparatory Programme – SPP Phare 1998)

W ramach tego Programu występował komponent związany z wypracowaniem Narodowej Strategii dla Rybołówstwa na lata 2000 - 2006 w celu umożliwienia Polsce korzystania z funduszy przedakcesyjnych, funduszy strukturalnych IFWR (Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa), EFS (Europejskiego Funduszu Społecznego) i EFRR (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Zadaniem SPP było również wzmocnienie zdolności zarządzania sektorem rybnym oraz szersza promocja treści Narodowej Strategii dla Rybołówstwa w społeczeństwie polskim.

Jednym z zadań komponentu 2 SPP było przygotowanie ram prawnych i organizacyjnych funkcjonowania IFWR w Polsce.

2.2.2.2. Projekt PL9707 „Budowa instytucji”

W wyniku realizacji projektu nastąpiła harmonizacja polskich uregulowań prawnych dotyczących sektora rybnego z prawem UE. Zmiany w polskim prawodawstwie dotyczyły między innymi utworzenia Rejestru Statków Rybackich, systemu kontroli wyladunków, systemu pierwszej sprzedaży i organizacji rynku rybnego.

2.2.2.3. Projekt PL2000/IB/AG01 "Administracja rybacka"

Projekt ten wraz z Umową Bliźniaczą miał na celu wzmocnienie systemu zarządzania i struktur instytucjonalnych w sektorze rybackim w Polsce (z zadaniem realizacji komponentów Wspólnej Polityki Rybackiej w zakresie kontroli i egzekwowania oraz ochrony zasobów morskich), ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia centralnej i regionalnej administracji rybackiej, utworzenia Rejestru Statków Rybackich, Systemu Monitorowania Statków (VMS), kreowania statystyk sektora rybnego.

2.2.2.4. Projekt PL./IB/2001/AG/01"Organizacja rynku rybołówstwa”

Projekt ten wraz z Umową Bliźniaczą miał na celu wzmocnienie instytucjonalnych i administracyjnych struktur w celu osiągnięcia standardów Wspólnego Rynku produktów rybołówstwa i rybactwa (akwakultury) oraz w zakresie statystyk dotyczących sektora rybnego. Został stworzony system pierwszej sprzedaży (elektroniczna aukcja). Wysiłki podjęte w ramach Phare 2000 miały istotne znaczenie dla wypracowania Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006”.

2.2.2.5. Projekt PL/IB/2002/AG/04/04 „Rozwój instytucjonalny dla FIFG”

W wyniku realizacji Projektu rozwinięto możliwości zarządzania, monitorowania, kontrolowania i dokonywania ocen przez instytucję zarządzającą FIFG, wzmocnione zostały wybrane instytucje w zakresie wdrażania odpowiednich zadań wynikających z wsparcia funduszu FIFG, obejmujące przede wszystkim podstawowe umiejętności dokonywania społeczno-ekonomicznych analiz projektów, oceny ich oddziaływania na środowisko naturalne, przeprowadzania przetargów i stosowania procedur przyznawania funduszy pomocowych. Prowadzono również działania na rzecz uczestnictwa partnerów społecznych i gospodarczych w procesie programowania i wdrażania funduszu FIFG oraz wzmocnienia umiejętności przyszłych beneficjentów przygotowywania projektów.

2.2.2.6. Projekt PL2003/004 – 379/04.02 „Wzmocnienie centralnej i regionalnej administracji rybackiej oraz jej partnerów w celu lepszego wdrażania Wspólnej Polityki Rybackiej”

W wyniku realizacji tego projektu wzmocniona zostanie administracja rybacka (centralna i terenowa) dla potrzeb kontroli działalności floty rybackiej pod względem przestrzegania przepisów prawnych dotyczących nakładu połowowego w celu spełnienia wymogów WPR, zapewniona zostanie prawidłowa i efektywna realizacja polityki strukturalnej w sektorze rybołówstwa, wzmocnione zostaną organizacje producentów rybnych, podniesiony zostanie poziom wiedzy na temat polityki rybołówstwa unijnego wśród administracyjnych (lokalnych i okręgowych samorządów), społecznych i ekonomicznych

partnerów polskiej publicznej administracji rybackiej. Przewiduje się również poprawę funkcjonowania publicznej okręgowej administracji rybackiej w procesie wdrażania regulacji i wymogów WPRyb w odniesieniu do statystyki rybackiej, rozładunków połowu, stosowania TAC, stałego monitorowania ruchu statków rybackich, kontraktów pierwszej sprzedaży, warunków transportu ryb świeżych i przetworzonych (kontynuacja działań Phare 2000 i 2001).

1.3. Analiza SWOT sektora

2.1. Mocne strony sektora:

- duże możliwości produkcyjne sektora,
- chłonny rynek krajowy na ryby i produkty rybne,
- wykwalifikowana kadra rybacka,
- duża różnorodność produktów,
- proekologiczny i regionalny charakter rybołówstwa przybrzeżnego, rybołówstwa śródlądowego i akwakultury,
- gospodarka rybacka na wodach śródlądowych służąca zachowaniu bioróżnorodności,
- trwałe powiązania handlowe producentów ryb z przetwórcami ryb,
- konsolidacja firm przetwórstwa rybnego,
- długa tradycja polskiego sektora rybołówstwa.

2.2. Słabe strony sektora

- niska rentowność sektora,
- flota rybacka wymagająca odnowy i modernizacji oraz ograniczone możliwości uzyskania środków finansowych na ten cel,
- ograniczony dostęp do surowca krajowego,
- wysoka kapitałochłonność inwestycji,
- brak zorganizowanego systemu promocji ryb i produktów rybnych,
- przestarzała infrastruktura lub jej brak w portach i przystaniach,
- zły stan techniczny obiektów stawowych,
- eutrofizacja i zanieczyszczenie powierzchniowych wód słodkich płynących i stojących,
- zaawansowany wiek grupy zawodowej rybaków,
- straty spowodowane kłusownictwem i kradzieżami.

2.3. Szanse:

- wzrost gospodarczy (5,3% w 2004 r.),
- wzrost obrotów handlu zagranicznego,
- wzrost inwestycji,
- prowzrostowa polityka pieniężna,
- poprawa stanu technicznego floty,
- wzrost rentowności sektora,
- rosnące możliwości wywozu i eksportu,
- wykorzystanie środków z Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” (281,9 mln euro wkładu publicznego),
- rozwinięcie systemu promocji produktów rybnych,
- wzrost spożycia ryb i produktów rybnych w przeliczeniu na jedną osobę,
- rosnące zainteresowanie konsumentów nietradycyjnymi produktami rybołówstwa,

- wprowadzenie certyfikacji ekologicznej produktów rybnych,
- rozwój organizacji rynku rybnego w Polsce oraz systemu pierwszej sprzedaży ryb,
- duża elastyczność w prowadzeniu chowu i hodowli,
- możliwości rozwoju rybołówstwa związane z rosnącymi potrzebami społeczeństwa w dziedzinie rekreacji,
- rosnące zapotrzebowanie na materiał zarybieniowy,
- dalsza konsolidacja firm przetwórstwa rybnego,
- zdolność do szybkiego reagowania na zapotrzebowanie rynku,
- poprawa kanałów dystrybucji i systemów logistycznych.

2.4. Zagrożenia:

- rosnące koszty produkcji,
- rosnące ceny paliwa,
- zanieczyszczenie środowiska naturalnego i jego wpływ na zdrowotność surowca rybnego,
- dynamiczny wzrost populacji gatunków zwierząt rybożernych i zagrażających produkcji rybackiej,
- brak systemu poręczeń kredytów dla małych i średnich firm,
- niedostateczny dopływ młodych wykwalifikowanych,
- trudności w uzyskiwaniu środków z Sektorowego Programu Operacyjnego „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006” (zbyt skomplikowane procedury).

2. Strategia rozwoju sektora

2.1. Cel generalny

Generalnym celem polskiej polityki rybackiej jest:

Racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego, podniesienie konkurencyjności polskiego rybołówstwa i przetwórstwa rybnego oraz trwała obecność gospodarki rybnej w gospodarce narodowej. Produkty rybołówstwa oraz chowu i hodowli ryb, produkty przetwórstwa powinny odpowiadać zapotrzebowaniu rynku krajowego pod względem ceny i jakości oraz powinny być konkurencyjne na rynkach zagranicznych.

2.2. Cele szczegółowe

Celami szczegółowymi są :

- wzrost rentowności sektora,
- uzyskanie równowagi pomiędzy nakładem połowowym, a dostępnymi i odtwarzalnymi zasobami ryb,
- ochrona socjalna społeczności na obszarach zależnych od rybołówstwa i akwakultury,
- ochrona i rozwój rybołówstwa przybrzeżnego,
- poprawa jakości produktów rybnych,
- rozwój akwakultury,
- odnowa floty,
- ciągłość dostaw ryb i produktów rybnych, uniezależnienie przetwórstwa od sezonowości połowów.

Cel służący uzyskaniu równowagi pomiędzy nakładem połowowym, a dostępnymi i odtwarzalnymi zasobami ryb będzie realizowany nie tylko poprzez redukcję nakładu połowowego w stosunku do zasobów, lecz także modernizację i odnowę floty rybackiej, czasowe wycofanie z działalności połowowej statków rybackich czy także przez regulowane zawieszenie połowów.

Modernizacja i odnowa części floty pozostającej w eksploatacji powinna uwzględniać aspekty ochrony środowiska naturalnego, ekonomiczne i społeczne działalności rybołówczej. Modernizacja czy budowa statku rybackiego może powodować zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko morskie w porównaniu do jednostek przestarzałych oraz poprawia warunki i bezpieczeństwo pracy załogi na morzu, z zastrzeżeniem, iż ww. działania nie spowodują zwiększenia potencjału połowowego.

Podstawowym czynnikiem decydującym o tych aspektach rybołówstwa jest stan i sprawność silnika głównego, co zależy od jego wieku eksploatacyjnego. Modernizacja i odnowa floty jest elementem bezpośrednio określającym rentowność prowadzenia połowów we wszystkich segmentach floty.

W celu zachowania i modernizacji portów i przystani rybackich nastąpi unowocześnienie istniejącej infrastruktury portowej przez modernizację portów rybackich obejmujące usprawnienie operacji wyładunkowych, poprawę warunków rozładunku i przechowywania połowu, usprawnienie warunków do prowadzenia pierwszej sprzedaży ryb. Należy dążyć do

zachowania istniejących przystani rybackich jako integralnych elementów dziedzictwa kulturowego obszarów zależnych od rybołówstwa przybrzeżnego mogących przyczynić się do ich rozwoju.

Zwiększenie rentowności całego sektora nie będzie możliwe bez zrównoważonego rozwoju każdego z podsektorów rybołówstwa.

Zwiększenie konkurencyjności przetwórstwa rybnego nastąpi poprzez poprawę warunków technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarno – higienicznych obiektów, urządzeń i produkcji oraz wprowadzanie nowych technik i technologii przy równoczesnym przestrzeganiu wymogów weterynaryjnych, sanitarnych i ochrony środowiska.

W celu uzyskania rozwoju akwakultury należy między innymi unowocześniać i rozwijać bazę produkcyjną, zwiększać wielofunkcyjność gospodarstw rybackich (produkcja rybacka, ochrona środowiska, eko – turystyka, wędkarstwo), zintegrować akwakulturę z programami rozwoju terenów wiejskich, promować retencjonowanie wody i zachowanie bioróżnorodności organizmów wodnych.

Zwiększenie rentowności chowu i hodowli ryb możliwe będzie głównie dzięki poprawie stopnia mechanizacji produkcji stawowej umożliwiającej obniżenie kosztów produkcji, budowie rynku rybnego stabilizującego podaż i zwiększającego możliwości eksportowe, wprowadzeniu rekompensat za przerwy w produkcji spowodowane epizootcjami lub innymi klęskami jak: powodzie, susze, zanieczyszczenia komunalne i przemysłowe.

Osiągnięcie celu, jakim jest ochrona i rozwój rybołówstwa przybrzeżnego nastąpi głównie poprzez wspieranie lokalnych społeczności rybackich, zachowanie tradycyjnego rybołówstwa przybrzeżnego i jego walorów, wzrost aktywności gospodarczej obszarów zależnych od rybołówstwa.

W wyniku podejmowanych działań restrukturyzacyjnych dotychczasowa struktura społeczno-ekonomiczna obszarów zależnych od rybołówstwa i akwakultury może zostać zachwiana. Istnieje poważna możliwość wystąpienia różnorodnych zmian wynikających głównie ze stanu zasobów ryb przy obowiązku ich eksploatacji w sposób zrównoważony. W związku z tym, na obszarach objętych restrukturyzacją powinna być zapewniona ochrona socjalna dla osób, które mogą zostać dotknięte negatywnymi jej skutkami.

Mając na uwadze konieczność utrzymania i rozwinięcia połowów dalekomorskich w oparciu o bazę historyczną, zabezpieczenie praw do połowów na przyszłość, istnieje konieczność politycznego, naukowego i ekonomicznego wspierania prowadzenia połowów poza Morzem Bałtyckim, zarówno na wodach UE, jak i poza wodami Wspólnoty.

Zrównoważony rozwój sektora powinien być wspomagany rozwojem myśli naukowej, dzięki któremu będzie możliwe wdrożenie metod mających szczególne znaczenie dla unowocześnienia produkcji, w wyniku ukierunkowania rozwoju badań naukowych, technologii i prac rozwojowych na dziedziny gospodarki rybackiej zapewniające jej dynamiczny rozwój. Działanie będzie polegać na wprowadzeniu w sektorze rybołówstwa nowoczesnych systemów technologicznych, organizacyjnych oraz innowacyjnych w sektorze rybackim. Innowacyjność jest niezbędnym warunkiem funkcjonowania przedsiębiorstw w zmieniającym się otoczeniu. Kreowanie i wdrażanie różnego rodzaju innowacji sprzyja podnoszeniu efektywności, a w konsekwencji zwiększeniu konkurencyjności przedsiębiorstw.

W celu zapewnienia rozwoju rybołówstwa w latach 2007-2013 i realizacji celów strategicznych, niezbędne jest podjęcie działań w następujących obszarach priorytetowych:

1. Zrównoważonej eksploatacji zasobów rybackich,
2. Podaży i równowagi rynkowej,
3. Zrównoważonego rozwoju akwakultury,
4. Rozwoju i konkurencyjności sektora,
5. Kapitału ludzkiego oraz terytorialnego wymiaru polityki rybackiej,

6. Ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska wodnego,
7. Właściwego zarządzania polityką rybacką.

3. Priorytety i działania realizowane w ramach programu

3.1. Priorytety i działania realizowane w ramach programu

Priorytet 1. Środki na rzecz adaptacji wspólnotowej floty rybackiej

Celem działania będzie ustanowienie trwałej równowagi między zasobami a nakładem połowowym.

Działanie 1. Pomoc publiczna za trwale zaprzestanie działalności

To działanie będzie opierało się na dalszym kontynuowaniu dostosowania potencjału połowowego do zasobów. Zrównoważona eksploatacja zasobów może zostać osiągnięta przede wszystkim poprzez trwałe wycofanie statków rybackich. Nadmierna liczba statków rybackich powoduje nadmierną eksploatację żywych zasobów morza i skutkuje niską opłacalnością połowów. W związku z tym, mając na uwadze możliwości samoodnowy żywych zasobów morza, należy dostosować potencjał połowowy statków rybackich do wielkości tych zasobów, a przez to podnieść efektywność prowadzonej działalności gospodarczej oraz zapewnić stabilność dochodów armatorom rybackim, którzy pozostaną w rybołówstwie.

Działanie 2. Pomoc publiczna na czasowe zaprzestanie działalności

Celem działania będzie łagodzenie skutków wystąpienia nieprzewidywalnych zdarzeń uniemożliwiających wykonywanie rybołówstwa morskiego. W ramach działania mogą być finansowane działania pomocowe na rzecz tymczasowego zaprzestania działalności połowowej rybaków i armatorów przez okres jednego roku, który może być przedłużony o kolejny rok. Działania na rzecz tymczasowego zaprzestania działalności towarzyszą planowi dostosowania nakładu połowowego, prowadząc w okresie dwóch lat do trwałego zmniejszenia zdolności połowowej, które odpowiada co najmniej poziomowi zmniejszenia nakładu połowowego w wyniku tymczasowego zaprzestania działalności.

W ramach działania mogą być finansowane rekompensaty za czasowe zaprzestanie działalności przez maksymalny okres sześciu miesięcy w przypadku klęski żywiołowej bądź innych nadzwyczajnych zdarzeń niebędących wynikiem działań na rzecz ochrony zasobów.

Działanie 3. Inwestycje na pokładzie statków rybackich i selektywność

Celem działania będzie poprawa warunków nawigacji, jakości produktów oraz bezpieczeństwa i higieny pracy na statkach rybackich, minimalizacja negatywnego wpływu rybołówstwa na ichtiofaunę i florę, a także zwiększenie selektywności narzędzi połowowych.

W ramach działania może być finansowany zakup sprzętu umożliwiającego przechowywanie na pokładzie odłowów, których odrzut przestał być dozwolony, stanowiący część projektów pilotażowych, służący do ograniczenia wpływu rybołówstwa na siedliska, dno morskie i gatunki niekomercyjne.

Poprawa warunków na statkach rybackich w zakresie bezpieczeństwa na pokładach oraz warunków transportowania i przetwarzania ryb, a także zastosowanie określonych technik połowu, mają zasadnicze znaczenie dla konkurencyjności floty Unii Europejskiej oraz wyważonej i odpowiedzialnej eksploatacji zasobów.

Działanie 4. Rybołówstwo przybrzeżne na niewielką skalę

Celem działania będzie poprawa zarządzania i kontroli dostępu do niektórych obszarów rybackich, poprawa organizacji produkcji oraz ochrona zasobów. Termin „rybołówstwo przybrzeżne na niewielką skalę” oznacza połowy prowadzone przez statki rybackie o długości całkowitej poniżej 12 metrów i niekorzystające z narzędzi połowowych ciągnionych, które są wyszczególnione w tabeli 2 załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 26/2004 z dnia 30 grudnia 2003 r. dotyczącego rejestru statków rybackich Wspólnoty.

Finansowane będą projekty mające na celu:

- poprawę zarządzania i kontroli warunków dostępu do niektórych obszarów połowowych;
- działania na rzecz organizacji produkcji, przetwórstwa i łańcucha zbytu produktów rybołówstwa;
- propagowanie dobrowolnych działań na rzecz obniżania nakładu połowowego w celu ochrony zasobów;
- wykorzystanie innowacyjnych technologii (bardziej selektywne techniki połowowe wykraczające poza wymogi ustawowe), które nie zwiększają nakładu połowowego,
- poprawy kwalifikacji zawodowych i szkoleń w zakresie bezpieczeństwa.

Działanie 5. Społeczno-ekonomiczne aspekty rekompensat dla celów zarządzania flotą

Celem działania będzie łagodzenie skutków dla rybaków w związku ze zmianami w rybołówstwie. Wsparcie będzie udzielane na dywersyfikację zarobkową rybaków, finansowane będą szkolenia w celu definitywnej zmiany zawodu, możliwa będzie również pomoc związana z wcześniejszym odejściem z zawodu rybaka, w tym pomoc zbliżona do wcześniejszych emerytur poprzez indywidualne świadczenia kompensacyjne dla rybaków.

Priorytet 2. Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny produktów rybołówstwa i akwakultury

Działanie 1. Inwestycje w akwakulturę

Celem działania będzie produkcja nowych gatunków, produkcja gatunków o korzystnych perspektywach rynkowych, wprowadzanie technik hodowli o korzystnym wpływie na środowisko i o charakterze pozwalającym zachować tradycyjną strukturę społeczno-ekonomiczną. W ramach tego działania finansowane będą projekty obejmujące budowę, rozbudowę, wyposażenie i modernizację instalacji produkcyjnych, zwłaszcza w zakresie poprawy warunków higienicznych, dotyczących zdrowia ludzi i dobrostanu zwierząt. Finansowane będzie również wprowadzanie metod hodowlanych wyraźnie redukujących negatywny wpływ na środowisko, działania w interesie wspólnym w zakresie akwakultury oraz działania szkoleniowe.

Działanie 2. Wsparcie działań w obrębie środowiska wodnego

Celem działania jest zmniejszenie skutków finansowych wynikających ze stosowania technik hodowli wzmacniających ochronę i powodujących poprawę środowiska naturalnego oraz zasobów naturalnych, spełniających kryteria ekologiczne znacznie ostrzejsze niż wymagane obowiązującymi przepisami. W ramach działania przyznawane będą rekompensaty związane z utraconymi przychodami, dodatkowymi kosztami oraz zwiększonym zapotrzebowaniem na wsparcie finansowe. Promowana będzie różnorodność genetyczna, ekologiczny chów i hodowla oraz wdrażanie dobrowolnych przepisów zarządzania i audytu ekologicznego.

Działanie 3. Działania na rzecz zdrowia publicznego i zdrowia zwierząt

Celem działania jest zmniejszenie skutków finansowych wynikających z czasowego zawieszenia działalności. W ramach działania przyznawane będą rekompensaty dla hodowców mały z tytułu czasowego zawieszenia zbioru mięczaków hodowlanych. Możliwe będzie również finansowanie zwalczania ryzyka patologicznego w akwakulturze, w przypadku gdy plan uboju został zatwierdzony przez Komisję zgodnie z warunkami decyzji 90/424/EWG.

Działanie 4. Rybołówstwo śródlądowe

Celem działania będzie poprawa warunków prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej i rybołówstwa śródlądowego oraz jakości jego produktów, zwiększenie konkurencyjności zewnętrznej podsektora, rozszerzenie istniejących, opracowanie oraz wdrożenie nowych technik i technologii połowu.

Działanie 5. Inwestycje w przetwórstwo i obrót

Celem działania będzie poprawa warunków pracy i szkolenia zawodowego, poprawa i monitorowanie zdrowia ludzi oraz jakości produktów, minimalizacja negatywnego wpływu na środowisko naturalne, stosowanie innowacyjnych technologii oraz sprzedaż produktów głównie pochodzenia lokalnego. W ramach działania finansowane będą projekty obejmujące budowę, rozbudowę, wyposażenie i modernizację przedsiębiorstw. Inwestycje muszą służyć zachowaniu lub zwiększeniu liczby miejsc pracy.

Priorytet 3. Działania służące wspólnemu interesowi

Fundusz może wspierać działania służące wspólnemu interesowi realizowane przy aktywnym wsparciu ze strony samych przedsiębiorców bądź organizacji działających w imieniu producentów lub innych organizacji uznanych przez Państwo Członkowskie, które mają na celu:

- a) trwale przyczynienie się do lepszego zarządzania i ochrony zasobów;
- b) promocję selektywnych narzędzi i metod połowowych oraz zmniejszenie przyłówów;
- c) poprawę warunków pracy oraz bezpieczeństwa;
- d) przyczynianie się do przejrzystości rynków produktów rybołówstwa i akwakultury;
- e) rozwój, restrukturyzację lub poprawę terenów hodowli w zakresie akwakultury;
- f) zakup sprzętu na potrzeby produkcji, przetwórstwa lub handlu łącznie z utylizacją odpadów;

- g) doskonalenie kwalifikacji zawodowych lub rozwój nowych metod i narzędzi dydaktycznych;
- h) propagowanie partnerstwa pomiędzy naukowcami i przedsiębiorcami w sektorze rybołówstwa;
- i) przyczynianie się do realizacji celów określonych dla rybołówstwa przybrzeżnego na niewielką skalę.

Działanie 1. Ochrona i rozwój ichtiofauny

Celem działania jest poprawa zarządzania i ochrony zasobów ryb. W ramach działania finansowana będzie instalacja urządzeń służących do ochrony i rozwoju ichtiofauny lub przywrócenia drożności wodom śródlądowym, w tym terenów tarła i tras migracyjnych gatunków migrujących. Działania muszą przyczyniać się do poprawy stanu środowiska wodnego.

Działanie 2. Porty rybackie

Celem działania jest poprawa warunków w portach rybackich służąca wszystkim rybakom korzystającym z danego portu oraz powodująca poprawę oferowanych im usług.

Finansowane będą inwestycje dotyczące:

- poprawy warunków wyładunku, przetwarzania i składowania produktów rybołówstwa w portach;
- dostawy paliwa, lodu, wody i elektryczności;
- sprzętu do konserwacji i naprawy statków rybackich;
- poprawy stanu nadbrzeża załadunkowego w celu polepszenia bezpieczeństwa w trakcie wyładunku lub załadunku produktów;
- skomputeryzowanego zarządzania działalnością połowową.

Działanie 3. Promocja i rozwój nowych rynków zbytu

Celem działania jest poprawa jakości i zwiększenie wartości produktów rybnych oraz promowanie i rozwój nowych rynków dla tych produktów. W ramach działania będzie udzielane wsparcie na działania wspólne, których celem jest realizacja polityki podniesienia jakości i wartości, promocji lub rozwoju nowych rynków zbytu produktów rybołówstwa i akwakultury. Działania nie mogą być ukierunkowane na znaki handlowe, jak również nie mogą odnosić się do konkretnych krajów bądź obszarów geograficznych, za wyjątkiem produktów uznanych zgodnie z warunkami rozporządzenia Rady (EWG) nr 2081/92.

Działanie 4. Projekty pilotażowe

Celem działania będzie zdobywanie oraz rozpowszechnianie wiedzy na temat nowinek technicznych. W ramach działania finansowane będą projekty mające na celu testowanie możliwości (technicznych i finansowych) praktycznego zastosowania innowacyjnych technologii w warunkach maksymalnie zbliżonych do produkcyjnych. Możliwe będzie również testowanie metod zarządzania nakładem połowowym i eksperymentalnego zarybiania.

Działanie 5. Modyfikacja i zmiana przeznaczenia jednostek rybackich

Celem działania będzie modyfikacja i zmiana przeznaczenia statków rybackich. W ramach tego działania finansowana będzie modyfikacja jednostek rybackich dla celów szkoleniowych lub naukowych oraz zmiana przeznaczenia jednostek rybackich na inne cele niż rybołówstwo.

Priorytet 4. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Działanie 1. Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa

Celem działania jest poprawa sytuacji ekonomicznej obszarów zależnych od sektora rybackiego charakteryzujących się trudną sytuacją społeczno-ekonomiczną.

W ramach tego działania będą współfinansowane następujące przedsięwzięcia

- działania w zakresie restrukturyzacji i reorientacji, w szczególności przez propagowanie agroturystyki, pod warunkiem, że działania te nie powodują zwiększenia nakładu połowowego;
- działania w zakresie dywersyfikacji przez propagowanie zróżnicowanego zatrudnienia osób czynnie zatrudnionych w sektorze rybołówstwa w drodze tworzenia dodatkowych lub zastępczych miejsc pracy poza sektorem rybołówstwa;
- komercyjną eksploatację owoców morza na poziomie lokalnym;
- wspieranie infrastruktury drobnego rybołówstwa i propagowanie działalności turystycznej;
- ochronę środowiska morskiego, jeziornego i przybrzeżnego w celu utrzymania jego atrakcyjności, regenerację i rozwój osad oraz wiosek przybrzeżnych, a także ochronę i czerpanie korzyści z dziedzictwa przyrody oraz architektury;
- przywrócenie potencjału produkcyjnego sektora rybołówstwa w przypadku jego zniszczenia w wyniku klęski żywiołowej bądź przemysłowej;
- wsparcie współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej pomiędzy poszczególnymi podmiotami w obszarach rybołówstwa przybrzeżnego, głównie w drodze tworzenia sieci i rozpowszechniania najlepszych praktyk;
- nabywanie umiejętności organizacyjnych i komunikacyjnych wymaganych w celu opracowania oraz realizacji lokalnej strategii rozwoju.

3.2. Zasady wyboru projektów

4. Szacunkowy plan finansowy w podziale na priorytety operacyjne

4.1. Tabela finansowa w podziale na lata określająca całkowitą pulę środków asygnowanych na program

4.1.2. Tabela finansowa zawierająca poziom współfinansowania określająca wydatki na program wg priorytetu i roku

Szacunkowa tabela finansowa dla Programu Operacyjnego "Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013" w euro, według priorytetów z podziałem na lata.																	
Lata	ogółem 1=2+16	ogółem środki publiczne 2=3+17	środki publiczne (UE + współfinansowanie krajowe) 3=4+12	ogółem środki publiczne UE 4=5+9+10+11	Unia Europejska						Krajowy wkład publiczny					Prywatne 16	Priorytety i działania finansowane wyłącznie z krajowych środków publicznych 17
					NSRO 5=6+7+8	w tym			EFRROW 9	EFR 10	Programy Celu 1a NPF 11	Ogółem 12	Budżet państwa 13	Budżet jednostek samorządu terytorialnego 14	Inne 15		
						6	7	8									
Priorytet I																	
2007	32,7	31,7	31,7	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,2		6,5	6,5	0,0	0,0	1,0	0,0
2008	23,9	23,1	23,1	18,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,4		4,8	4,8	0,0	0,0	0,7	0,0
2009	22,5	21,8	21,8	17,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	17,3		4,5	4,5	0,0	0,0	0,7	0,0
2010	20,5	19,8	19,8	15,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,8		4,1	4,1	0,0	0,0	0,6	0,0
2011	15,0	14,5	14,5	11,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,6		3,0	3,0	0,0	0,0	0,4	0,0
2012	12,3	11,9	11,9	9,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,5		2,5	2,5	0,0	0,0	0,4	0,0
2013	9,5	9,3	9,3	7,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,4		1,9	1,9	0,0	0,0	0,3	0,0
2007-2013	136,4	132,3	132,3	105,0	0,0					105,0		27,3	27,3			4,1	
Priorytet II																	
2007	100,0	50,0	50,0	42,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,0		8,0	8,0	0,0	0,0	50,0	0,0
2008	116,7	58,3	58,3	49,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,0		9,3	9,3	0,0	0,0	58,3	0,0
2009	141,7	70,8	70,8	59,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	59,5		11,3	11,3	0,0	0,0	70,8	0,0
2010	150,0	75,0	75,0	63,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	63,0		12,0	12,0	0,0	0,0	75,0	0,0
2011	116,7	58,3	58,3	49,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49,0		9,3	9,3	0,0	0,0	58,3	0,0
2012	108,3	54,2	54,2	45,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	45,5		8,7	8,7	0,0	0,0	54,2	0,0
2013	100,0	50,0	50,0	42,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	42,0		8,0	8,0	0,0	0,0	50,0	0,0
2007-2013	833,4	416,7	416,7	350,0	0,0					350,0		66,7	66,7			416,7	
Priorytet III																	
2007	21,8	21,2	21,2	16,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,8		4,4	4,4	0,0	0,0	0,7	0,0
2008	25,5	24,7	24,7	19,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,6		5,1	5,1	0,0	0,0	0,8	0,0
2009	30,9	30,0	30,0	23,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	23,8		6,2	6,2	0,0	0,0	0,9	0,0
2010	32,7	31,7	31,7	25,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	25,2		6,5	6,5	0,0	0,0	1,0	0,0
2011	25,5	24,7	24,7	19,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	19,6		5,1	5,1	0,0	0,0	0,8	0,0
2012	23,6	22,9	22,9	18,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	18,2		4,7	4,7	0,0	0,0	0,7	0,0
2013	21,8	21,2	21,2	16,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	16,8		4,4	4,4	0,0	0,0	0,7	0,0
2007-2013	181,8	176,4	176,4	140,0	0,0					140,0		36,4	36,4			5,5	
Priorytet IV																	
2007	24,0	9,6	9,6	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4		1,2	1,2	0,0	0,0	14,4	0,0
2008	28,0	11,2	11,2	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,8		1,4	1,4	0,0	0,0	16,8	0,0
2009	34,0	13,6	13,6	11,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	11,9		1,7	1,7	0,0	0,0	20,4	0,0
2010	36,0	14,4	14,4	12,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	12,6		1,8	1,8	0,0	0,0	21,6	0,0
2011	28,0	11,2	11,2	9,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,8		1,4	1,4	0,0	0,0	16,8	0,0
2012	26,0	10,4	10,4	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	9,1		1,3	1,3	0,0	0,0	15,6	0,0
2013	24,0	9,6	9,6	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,4		1,2	1,2	0,0	0,0	14,4	0,0

2007-2013	200,0	80,0	80,0	70,0	0,0					70,0		10,0	10,0			120,0	
Priorytet V																	
2007	5,9	5,9	5,9	4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,4		1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
2008	6,2	6,2	6,2	4,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6		1,5	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0
2009	6,4	6,4	6,4	4,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,8		1,6	1,6	0,0	0,0	0,0	0,0
2010	6,7	6,7	6,7	5,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,0		1,7	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
2011	6,9	6,9	6,9	5,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,2		1,7	1,7	0,0	0,0	0,0	0,0
2012	7,2	7,2	7,2	5,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,4		1,8	1,8	0,0	0,0	0,0	0,0
2013	7,5	7,5	7,5	5,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6		1,9	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0
2007-2013	46,7	46,7	46,7	35,0	0,0					35,0		11,7	11,7			0,0	
Koszty ogółem																	
2007	184,4	118,4	118,4	96,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	96,8		21,6	21,6	0,0	0,0	66,0	0,0
2008	200,2	123,5	123,5	101,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	101,4		22,1	22,1	0,0	0,0	76,6	0,0
2009	235,5	142,6	142,6	117,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	117,3		25,3	25,3	0,0	0,0	92,8	0,0
2010	245,9	147,7	147,7	121,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	121,6		26,1	26,1	0,0	0,0	98,2	0,0
2011	192,0	115,7	115,7	95,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	95,1		20,6	20,6	0,0	0,0	76,4	0,0
2012	177,4	106,6	106,6	87,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	87,6		18,9	18,9	0,0	0,0	70,8	0,0
2013	162,8	97,5	97,5	80,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	80,2		17,3	17,3	0,0	0,0	65,3	0,0
2007-2013	1398,2	852,0	852,0	700,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	700,0		152,0	152,0	0,0	0,0	546,2	0,0

4.2.2. Zasady kwalifikowalności wydatków

5. System realizacji programu

5.1. Zasady i procedury zarządzania i wdrażania

Institucja zarządzająca

Institucja zarządzająca odpowiada za wydajne, skuteczne i właściwe zarządzanie Programem Operacyjnym oraz jego realizację, w szczególności za:

- zapewnienie wyboru przedsięwzięć do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do Programu Operacyjnego oraz ich zgodności ze stosownymi przepisami wspólnotowymi i krajowymi przez cały okres realizacji;
- weryfikację realizacji współfinansowanych produktów i usług oraz rzeczywistych wydatków zgłoszonych w związku z przedsięwzięciami, a także ich zgodności z przepisami wspólnotowymi i krajowymi;
- zapewnienie istnienia systemu skomputeryzowanej rejestracji i przechowywania szczegółowych zapisów księgowych dotyczących każdego przedsięwzięcia w ramach Programu Operacyjnego oraz gromadzenia danych na temat realizacji, jakie są niezbędne do celów zarządzania finansami, monitorowania, kontroli i oceny;
- zapewnienie posiadania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji przedsięwzięcia osobnego systemu księgowego bądź odpowiedniego kodu księgowego dla wszystkich transakcji dotyczących przedsięwzięcia;
- zapewnienie przeprowadzenia oceny Programu Operacyjnego, w terminach określonych w rozporządzeniu w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz jej zgodności ze standardami jakości uzgodnionymi z Komisją Europejską;
- ustanowienie procedur zapewniających przechowywanie wszelkiej dokumentacji związanej z wydatkami i kontrolami, jaka jest wymagana w celu zapewnienia odpowiedniej ścieżki audytu;
- zapewnienie dostarczania instytucji certyfikującej wszelkich niezbędnych do celów certyfikacji informacji na temat procedur i kontroli przeprowadzonych w zakresie wydatków;
- przewodniczenie Komitetowi Monitorującemu i przedstawianie mu dokumentacji wymaganej do celów monitorowania jakości realizacji programu operacyjnego w świetle jego szczegółowych celów;
- sporządzanie i przedstawianie Komisji sprawozdań rocznych oraz końcowych z realizacji po ich zatwierdzeniu przez Komitet Monitorujący;
- zapewnienie zgodności z wymogami w zakresie informacji i promocji.

Institucja wdrażająca

Institucja wdrażająca będzie w szczególności odpowiedzialna za:

- przyjmowanie wniosków o dofinansowanie,
- kontrolę składanych wniosków pod względem wymogów formalnych, kontrolę zgodności z z wymaganiami zawartymi w Programie oraz zapisami porozumienia zawartego między instytucją wdrażającą a instytucją zarządzającą Programem;

- przygotowywanie opinii dotyczących złożonych wniosków;
- podpisywanie umów z odbiorcami pomocy - na podstawie upoważnienia wynikającego z porozumienia zawartego między instytucją wdrażającą a instytucją zarządzającą Programem;
- przedkładanie instytucji zarządzającej Programem zestawienia wydatków (na podstawie wniosków o płatność) i potwierdzenie kwalifikowalności tych wydatków;
- zwrot wydatków kwalifikowalnych, poniesionych przez beneficjentów na realizację projektu, z rachunku instytucji zarządzającej; jeżeli stanowi tak wcześniejsze porozumienie – instytucja zarządzająca zleca to zadanie instytucji wdrażającej;
- przygotowanie rocznego raportu z realizacji projektu, zawierającego ocenę oddziaływania projektu i przedłożenie go do instytucji zarządzającej;
- wykrywanie nieprawidłowości i zgłaszanie ich na bieżąco do instytucji zarządzającej oraz odzyskiwanie nienależnie wypłaconych środków od beneficjenta ;
- kontrolę wykorzystania środków w ramach realizowanych projektów, w tym kontrole na miejscu;
- informowanie społeczeństwa o współfinansowaniu przez Unię Europejską realizowanych projektów w ramach Programu (udostępnianie formularzy wniosków, znaki informacyjne i tablice pamiątkowe).

5.2. Zarządzanie finansowe i kontrola

Institucja certyfikująca

Institucja certyfikująca Programu Operacyjnego odpowiada w szczególności za:

- sporządzanie i przedstawianie Komisji poświadczonych zestawień wydatków oraz wniosków o płatność w skomputeryzowanej formie;
- zaświadczenie, że zestawienie wydatków jest dokładne, wynika z wiarygodnego systemu rachunkowości i oparte jest na wiarygodnych dokumentach potwierdzających;
- zaświadczenie, że zgłoszone wydatki są zgodne ze stosownymi przepisami wspólnotowymi i krajowymi oraz zostały poniesione w związku z przedsięwzięciami wybranymi do celów finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu i zgodnymi ze stosownymi przepisami wspólnotowymi i krajowymi;
- zapewnienie, do celów certyfikacji, otrzymania odpowiednich informacji od instytucji zarządzającej na temat stosowanych procedur i przeprowadzonych kontroli wydatków uwzględnionych w zestawieniu wydatków;
- uwzględnienie, do celów certyfikacji, wyników wszelkich kontroli przeprowadzonych przez organ kontroli lub pod jego zwierzchnictwem;
- prowadzenie skomputeryzowanej dokumentacji księgowej dotyczącej wydatków zgłoszonych Komisji;
- zapewnienie zwrotu nienależnie wypłaconych środków wspólnotowych w wyniku stwierdzonych nieprawidłowości, wraz z ewentualnymi odsetkami, prowadzenie wykazu kwot poddawanych windykacji oraz spłacanie Komisji odzyskanych środków w drodze ich potrącenia, gdzie to możliwe, od kolejnego zestawienia wydatków.

Institucja audytująca

Institucja audytująca Program Operacyjny odpowiada w szczególności za:

- zapewnienie prowadzenia kontroli zgodnie z międzynarodowymi standardami kontroli w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego;
- zapewnienie prowadzenia kontroli przedsięwzięć na podstawie odpowiedniej próbki w celu weryfikacji zgłoszonych wydatków;
- przedstawienie Komisji w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia Programu Operacyjnego strategii kontroli określającej podmioty przeprowadzające kontrole, stosowane metody, metodę doboru próbek do celów kontroli przedsięwzięć oraz indykacyjny plan kontroli w celu zapewnienia kontroli głównych podmiotów oraz równego rozłożenia kontroli na cały okres programowania;
- do 30 czerwca każdego roku od 2008 r. to 2016 r.:
 - sporządzenie rocznego sprawozdania z kontroli zawierającego ustalenia kontroli przeprowadzonych zgodnie ze strategią kontroli odnośnie do Programu Operacyjnego w poprzednim roku oraz informującego o brakach stwierdzonych w systemach zarządzania i kontroli Programu. Informacje dotyczące 2014 r. i 2015 r. mogą być uwzględnione w sprawozdaniu końcowym towarzyszącym oświadczeniu o ważności;
 - wydawanie opinii na temat skutecznego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli, dających racjonalną pewność odnośnie do poprawności zestawień wydatków przedstawionych Komisji w danym roku, a także zgodności z prawem i prawidłowości podstawowych transakcji;
- przedstawienie, przy zamknięciu Programu, oświadczenia odnośnie do słuszności wniosku o wypłatę ostatecznego salda, a także zgodności z prawem i prawidłowości podstawowych transakcji objętych końcowym zestawieniem wydatków, któremu towarzyszy końcowe sprawozdanie z kontroli.

5.3. Monitorowanie realizacji programu

Za monitorowanie Programu odpowiedzialna jest instytucja zarządzająca oraz Komitet Monitorujący. Komisja partycypuje w monitorowaniu poprzez uczestnictwo w posiedzeniach Komitetu Monitorującego. Instytucja zarządzająca i Komitet Monitorujący zapewniają jakość realizacji Programu, prowadzą monitoring, biorąc za podstawę wskaźniki finansowe oraz wskaźniki określone w tym Programie.

Komitet Monitorujący ustanawiany jest w porozumieniu z instytucją zarządzającą, po zasięgnięciu opinii partnerów, w terminie trzech miesięcy od daty podjęcia decyzji zatwierdzającej Program. Komitet Monitorujący opracowuje swój regulamin w obrębie ram instytucjonalnych, prawnych i finansowych danego Państwa Członkowskiego oraz przyjmuje go w porozumieniu z instytucją zarządzającą.

Do zadań Komitetu Monitorującego należy w szczególności:

- rozważanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru finansowanych przedsięwzięć w terminie czterech miesięcy od zatwierdzenia programu operacyjnego. Kryteria wyboru podlegają rewizji stosownie do potrzeb w zakresie programowania;
- dokonywanie okresowego przeglądu postępu w realizacji szczegółowych celów Programu Operacyjnego na podstawie dokumentacji przedstawionej przez instytucję zarządzającą;

- rozpatrywanie realizacji celów określonych dla każdego priorytetu;
- rozpatrywanie i zatwierdzanie rocznych oraz końcowych sprawozdań z realizacji, przed ich przesłaniem Komisji;
- rozpatrywanie i zatwierdzanie wniosków w sprawie zmiany treści decyzji Komisji dotyczącej wkładu Funduszu.

Roczne sprawozdania z realizacji Programu Operacyjnego instytucja zarządzająca przesyła Komisji od 2008 r., w terminie do 30 czerwca każdego roku. Ostatnie sprawozdanie z realizacji PO powinno być przesłane do 30 czerwca 2016 r. Komisja podejmuje w terminie dwóch miesięcy decyzję w sprawie treści przedstawionego przez instytucję zarządzającą sprawozdania rocznego z realizacji. W przypadku sprawozdania końcowego na temat Programu Operacyjnego termin ten wynosi pięć miesięcy. W przypadku braku reakcji ze strony Komisji w przewidzianym terminie sprawozdanie uznaje się za przyjęte.

5.4. Ocena skuteczności i efektywności realizacji programu

Niezbędnym elementem systemu wdrażania jest ocena skuteczności podejmowanych działań i postępów w ich realizacji, zarówno na podstawie określonych wskaźników rzeczowych, osiągniętego wyniku finansowego, jak i oceny sprawności systemu wdrażania.

Przeprowadzone zostaną następujące oceny Programu Operacyjnego:

- ocena *ex-ante*,
- ocena okresowa,
- ocena *ex-post*.

Oprócz ww. rodzajów ewaluacji nie są przewidywane żadne dodatkowe oceny. Ewaluacje będą przeprowadzane przez niezależnych asesorów. Komisja Europejska będzie decydować w sprawie stosowania metod i standardów oceny, a rezultaty oceny będą publikowane.

Za ewaluację *ex-ante* oraz ocenę okresową odpowiedzialne jest państwo członkowskie. Te ewaluacje będą finansowane ze środków przeznaczonych na pomoc techniczną dla danego PO. Natomiast ewaluacja *ex-post* leży w gestii Komisji.

Ocena *ex ante* ma na celu zapewnienie spójności pomiędzy krajowymi planami strategicznymi oraz Programami Operacyjnymi, a także optymalizację przydziału środków budżetowych na Programy Operacyjne oraz poprawę jakości procesu programowania. Ocena okresowa Programu Operacyjnego przeprowadzana jest zgodnie z zasadą proporcjonalności na podstawie harmonogramu umożliwiającego uwzględnienie ustaleń z oceny w przypadku przedłużenia Programu. Nie ma wyznaczonego terminu na przeprowadzenie oceny okresowej.

Ewaluacja *ex-post* musi być zakończona do 31 grudnia 2015 r. Służy ona zbadaniu stopnia wykorzystania zasobów, skuteczności i wydajności Programu Operacyjnego, a także jego wpływu w odniesieniu do ogólnych celów oraz strategicznych wytycznych Wspólnoty.

5.5. Partnerstwo, informacja i promocja

W interesie dobrze funkcjonującego partnerstwa i właściwego propagowania pomocy wspólnotowej powinna być prowadzona jak najszersza działalność informacyjna na jej temat.

Państwo Członkowskie organizuje współpracę z właściwymi władzami regionalnymi, lokalnymi i innymi o charakterze publicznym, partnerami gospodarczymi i społecznymi, innymi stosownymi podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, partnerami środowiskowymi, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami odpowiedzialnymi za propagowanie równości kobiet i mężczyzn. Państwo Członkowskie zapewnia szeroki i skuteczny udział wszystkich odpowiednich podmiotów stosownie do obowiązujących

przepisów i praktyk krajowych, uwzględniając potrzebę propagowania równości kobiet i mężczyzn oraz trwałego wzrostu przez integrację ochrony środowiska i warunków poprawy.

Państwa Członkowskie udostępniają informacje na temat współfinansowanych programów i przedsięwzięć, a także je promują. Informacje przeznaczone są dla społeczeństwa. Ich celem jest uwydatnienie roli Wspólnoty oraz zapewnienie przejrzystości pomocy w ramach Funduszu.

Instytucja zarządzająca odpowiada za:

- informowanie potencjalnych beneficjentów, organizacji zawodowych, partnerów społecznych i gospodarczych, organy związane z promowaniem równości płci, zainteresowane organizacje pozarządowe o możliwościach wynikających z Programu, a także zasadach i metodach uzyskania dostępu do finansowania;
- informowanie beneficjentów o wielkości współfinansowania ze strony Wspólnoty;
- informowanie społeczeństwa o roli odgrywanej przez Komisję w zakresie Programu Operacyjnego i jego wyników;

Państwo Członkowskie informuje Komisję każdego roku o inicjatywach podjętych do celów informacji i promocji w ramach sprawozdań rocznych i końcowych.

Załączniki:

Ocena programu przed rozpoczęciem realizacji (ocena ex-ante)

Ocena przewidywanego oddziaływania programu na środowisko